

HE 15/2017 – Maakunnan väliaikaishallinto ja maakuntajako

Hallintovaliokunta 25.4.2017
Hallitusneuvos Eeva Mäenpää, VM

Maakunnan väliaikaishallinto voimaanpanolaissa

Maakuntien perustamisen aikataulu

- Maakuntalaki ja voimaantulolaki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian niiden hyväksymisen jälkeen.
- Maakunnat perustetaan suoraan voimaantulolailla lain voimaantulopäivänä
 - väliaikaishallinto alkaa valmistella maakunnan toiminnan ja hallinnon käynnistämistä
- Maakuntavaalit tammikuussa 2018
- Maakuntavaltuuston toimikausi alkaa 1.3.2018
 - Valtuusto valitsee maakunnan muut toimielimet
- Tehtävät siirtyvät maakunnille 1.1.2019

Maakunnan väliaikaisen valmistelutoimielimen asettaminen (voimaanpanolain 6 §)

- Kokoonpanosta sovitaan alueella
 - Maakunnan liiton, kuntien, perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteistoiminta-alueiden, sairaanhoitopiirin, erityishuoltopiirin, pelastuslaitoksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja työ- ja elinkeinotoimiston on sovittava välittömästi voimaanpanolain voimaantultua väliaikaisen valmistelutoimielimen kokoonpanosta.
 - Maakunnan liitto johtaa sopimusneuvotteluja.
- Maakunnan liiton hallitus asettaa väliaikaisen valmistelutoimielimen neuvottelussa sovitun mukaisesti.
- Jos toimielintä ei ole asetettu 2 kuukauden kuluessa, valtioneuvosto asettaa valmistelutoimielimen valtiovarainministeriön esityksestä.
 - Tässä tapauksessa valmistelutoimielimessä on oltava maakunnan alueen kunnista ja perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteistoiminta-alueista yhteensä 6 jäsentä, sairaanhoitopiiristä 2 jäsentä, erityishuoltopiiristä 1 jäsen, maakunnan liitosta 1 jäsen, pelastuslaitoksesta 1 jäsen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta 1 jäsen ja työ- ja elinkeinotoimistosta 1 jäsen sekä heidän varajäsenensä.

Valmistelutoimielimen jäsenet

- Valmistelutoimielimen jäsenet valitaan edellä mainittujen organisaatioiden viranhaltijoista, joilla on hyvä asiantuntemus toimialansa hallinnosta ja toiminnasta.
- Jäsenet pysyvät virkasuhteessa edellä mainittuihin organisaatioihin ja heidät vapautetaan varsinaisista tehtävistään siten, että he voisivat toimia valmistelutoimielimessä tarvittaessa kokoaikaisestikin.
- Työnantajavelvoitteista vastaavat tänä aikana kuitenkin ne organisaatiot, joihin he ovat virkasuhteessa.
- Toimielimen jäsenet käyttävät toimielimessä itsenäisesti toimivaltaansa eivätkä he ole tässä tehtävässä työnantajansa edunvalvojia, vaan vastaavat maakunnan perustamisen täytäntöönpanon valmistelusta ja maakunnan yleisestä edusta.

Valmistelutoimielimen yhteistyö muun valmistelun kanssa

- Lakisääteinen maakunnan monijäseninen valmistelutoimielin vastaa käytännön valmistelutyön organisoimisesta ja johtamisesta.
- Uudistuksen täytäntöönpanoa varten on mahdollista perustaa maakuntiin myös vapaaehtoisia poliittisia seurantaryhmiä. Ne eivät voi kuitenkaan käyttää laissa väliaikaiselle valmistelutoimielimelle säädettyä toimivaltaa, vaan välittävät näkemyksiään ja ehdotuksiaan valmistelutoimielimelle.
- Väliaikaisen valmisteluelimen tehtävänä on osaltaan sovittaa yhteen laissa säädetty ja muu valmistelutyö.
- Perusteluissa korostetaan väliaikaisen valmistelutoimielimen tiivistä yhteistyötä maakuntiin jo muodostettujen uudistuksen täytäntöönpanoa valmistelevien seuranta- ja ohjausryhmien kanssa.

Valmistelutoimielimen palkkaama henkilöstö

- Väliaikainen valmistelutoimielin voi tarvittaessa palkata henkilöitä avustamaan toimielintä sen tehtävien hoitamisessa.
- Henkilöt palkataan maakuntaan virka- tai työsopimussuhteeseen ja heidän työnantajavelvoitteistaan vastaa valmistelutoimielin toimikautensa ajan.
- Virkasuhteessa olevaan henkilöstöön sovelletaan, mitä kunnan ja maakunnan viranhaltijasta annetussa laissa säädetään viranhaltijasta.
- Henkilöstö kuuluu julkisten alojen eläkelain soveltamisalan piiriin.
- Väliaikainen valmistelutoimielin voi palkata määräaikaisia viranhaltijoita ja työntekijöitä siten, että määräaika päättyy viimeistään 31.12.2018.

Väliaikaisen valmistelutoimielimen toimivalta (7 §)

- Väliaikainen valmistelutoimielin johtaa maakunnan toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmistelua maakuntavaltuuston toimikauden alkuun asti
- Päättää valmisteluun liittyvistä asioista
- Käyttää valmisteluun liittyen maakunnan puhevaltaa
- Valmistelutoimielimen toimivalta on rajoitettu siten, että se voi:
 - 1) ottaa henkilöitä vain määräaikaiseen virka- tai työsopimussuhteeseen maakuntaan siten, että määräaika päättyy viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2018;
 - 2) tehdä maakuntaa sitovia sopimuksia vain määräaikaisesti voimassa oleviksi siten, että määräaika päättyy viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2019.

Väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävät (7 §)

Yhteistyössä niiden viranomaisten kanssa, joilta tehtäviä siirtyy:

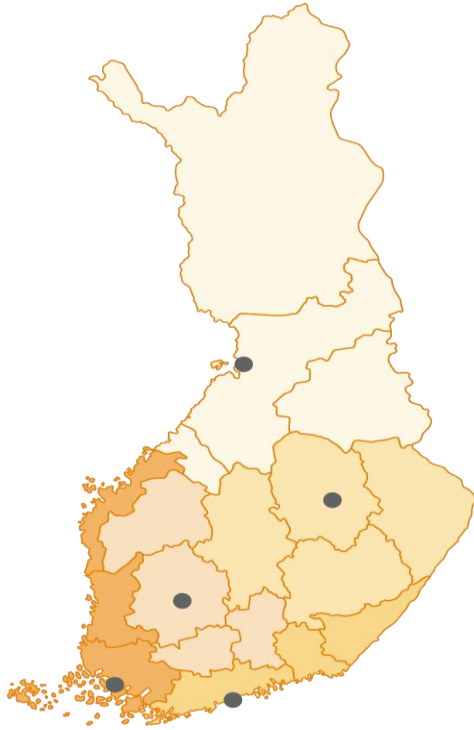
- 1) selvittää maakunnille siirtyvä henkilöstö ja valmistella maakuntavaltuustolle ehdotukset henkilöstön siirtosuunnitelmaksi ja -sopimuksiksi;
- 2) osallistua maakunnille siirtyvän irtaimen ja kiinteän omaisuuden selvittämiseen;
- 3) osallistua maakunnille siirtyvien sopimusten ja näitä koskevien oikeuksien ja velvollisuuksien selvittämiseen;
- 4) osallistua maakunnille siirtyvien hallinto- ja palvelutehtävien hoitamista tukevien tieto- ja viestintäteknisten järjestelmien ja ratkaisujen selvittämiseen;
- 5) valmistella maakunnan toiminnan ja hallinnon järjestämistä;
- 6) päättää maakunnan vuoden 2018 talousarviosta;
- 7) osallistua ensimmäisten maakuntavaalien järjestämiseen;
- 8) valmistella muut maakuntien toiminnan ja hallinnon käynnistämiseen välittömästi liittyvät asiat.

Väliaikaishallinnon rahoitus (11 §)

- Valtion talousarvioon vuosille 2017 ja 2018 otetaan määräraha, jolla katetaan kullekin maakunnalle maakunnan toiminnan ja hallinnon käynnistämisestä aiheutuvia kustannuksia.
- Väliaikaishallinnon toiminnan rahoitukseen vuodelle 2017 on varattu yhteensä 9 miljoonaa euroa yleistä valtionavustusta
- Tarkoituksena maksaa heti lain voimaan tulon jälkeen (1.7.2017)
- Lisäksi varattu määrärahaa kohdennettuun erityiseen valtionavustukseen.

Maakuntajako ja maakuntajaon muuttaminen

Maakunnat kartalla



18 maakuntaa ja 5 sote-yhteistyöaluetta

Maakuntajako vastaa pääosin nykyistä maakuntajakoa

- Kuhmoinen liitetään Keski-Suomesta Pirkanmaan maakuntaan,
- Heinävesi Etelä-Savosta Pohjois-Karjalaan,
- Joroinen Etelä-Savosta Pohjois-Savoon,
- Iitti Kymenlaaksosta Päijät-Hämeeseen ja
- Isokyrö Pohjanmaalta Etelä-Pohjanmaalle.

Maakuntajako ja sen muuttaminen

- Voimaanpanolaki (5 §)
 - Maakuntien nimet ja maakuntiin kuuluvat kunnat maakuntia perustettaessa 1.1.2019
- Maakuntajakolaki (korvaisi nykyisen maakuntajakolain)
 - Laissa säädettyjen edellytysten täytyessä maakuntajakoa voitaisiin muuttaa valtioneuvoston päätöksellä
 - Maakuntien yhdistäminen tai kunnan siirtämisen toiseen maakuntaan
 - Maakunnan tai kunnan omasta aloitteesta
 - Kriisimenettelyn perusteella myös maakuntavaltuuston vastustaessa
 - Edellytykset ja menettelyt vastaavat pääosin kuntajaon muuttamista koskevaa sääntelyä (nyk. kuntarakennelaki)

Menettely ja päätöksenteko

- Aloitteen maakuntajaon muuttamisesta voi tehdä
 - Maakunta tai kunta (valtuusto)
 - Maakuntalaissa tarkoitettu arviointiryhmä (nk. kriisimenettely)
 - Valtiovarainministeriö voi käynnistää määrämällä maakuntajakoselvityksen
 - Maakuntajakoselvitystä voi esittää myös 20 % maakunnan asukkaista
- Maakuntajakoselvitys
 - Ellei maakuntien yhdistyminen perustu maakuntien yhteiseen esitykseen, määrää VM valmistelua varten maakuntajakoselvityksen toimittamisesta
 - VM asettaa maakuntajakoselvittäjä tai selvittäjiä
 - Maakuntajakoselvittäjä selvittää yhdessä maakuntien kanssa muuttamisen edellytyksiä ja uuden maakunnan hallinnon muodostamista
 - Muutoksen kohteena olevien maakuntien maakuntavaltuustot ja kunnan valtuustot käsittelevät selvittäjän ehdotuksen.
- Valtioneuvoston päätöksenteko
 - VN voi päättää, jos laissa säädetyt muuttamisen edellytykset täyttyvät
 - Maakuntien yhdistäminen edellyttää maakuntavaltuustojen hyväksyntää, ellei kyseessä ole maakunnan arviointimenettelyn (kriisimenettelyn) perusteella asetettu maakuntajakoselvitys.

Maakuntajaon muuttaminen

V
A
P
A
A
E
H
T
O
I
N
E
N

Maakunnan tai kunnan esitys aluejaon muuttamisesta

10 % maakunnan äänioikeutetuista asukkaista tekee esityksen

Arviointiryhmä voi tehdä ehdotuksen maakuntajakoselvityksestä

VM määrää maakuntajakoselvityksen

Maakuntajakoselvitys
(selvittäjät yhdessä maakuntien kanssa)

VN voi tehdä päätöksen maakuntajaon muuttamisesta VM:n esityksestä

P
A
K
K
O
P
R
O
S
E
S
S
I

Sote-kriteerit ja STM:n aloite arviointimenettelystä

Taluskriteerit

VM asettaa arviointiryhmän (VM, STM, maakunta, pj.)

Maakunnan hallinnon muodostaminen

- Jos maakuntien yhdistyminen tulee voimaan vaalikauden alusta, vaalit toimitetaan edellisenä vuonna jo uuden maakuntajaon mukaisesti
- Kesken vaalikauden voimaantulevassa maakuntien yhdistymisessä
 - Maakuntavaltuustot valitsevat loppuvaalikaudeksi keskuudestaan uuden maakunnan maakuntavaltuustoon valtuutetut ja varavaltuutetut
 - Valitaan asukaslukujen suhteessa määräytyvä määrä kustakin maakunnasta
 - Poliittinen suhteellisuus uuden maakunnan alueella otetaan huomioon edellisten maakuntavaalien tuloksen perusteella
- Yksittäisen kunnan siirtyminen tulee aina voimaan vaalikauden alusta
 - Siirtyvä kunta on vaaleissa jo mukana uuden maakunnan vaalipiirissä
- Maakuntavaltuusto valitsee muut toimielimet
- Henkilöstö siirtyy liikkeenluovutusperiaatteella.